

HAL
open science

Kontsumitzaileen eta erabiltzaileen hizkuntzaz Ipar Euskal Herrian : adibide batzuk

Jean-Baptiste Coyos

► **To cite this version:**

Jean-Baptiste Coyos. Kontsumitzaileen eta erabiltzaileen hizkuntzaz Ipar Euskal Herrian : adibide batzuk. “ Euskara, kontsumoa eta hizkuntza eskubideak ” Euskaltzaindia - XIII. Jagon Jardunaldiak, Nov 2008, Bilbo, Espainia. artxibo-00344170v2

HAL Id: artxibo-00344170

<https://artxiker.ccsd.cnrs.fr/artxibo-00344170v2>

Submitted on 19 Dec 2008 (v2), last revised 15 Sep 2009 (v3)

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

KONTSUMITZAILEEN ETA ERABILTZAILEEN HIZKUNTZAZ
IPAR EUSKAL HERRIAN : ADIBIDE BATZUK

Jean-Baptiste *Battittu* COYOS
jean-baptiste.coyos@wanadoo.fr

SARRERA

Euskaldunaren Almanaka-ren Belle Jardinière saltegi handia (1923).

Hizkuntza baten bizindarra erabileran neurtzen da bereziki. Horri buruz hizkuntzaren lekua bizitza sozio-ekonomikoan adierazle garrantzitsu bat da, erran nahi baita ekoizpen eta kontsumo guneetan, Erramun Baxokek goiz honetan erran digun bezala.

Ipar Euskal Herriko kasua hartuz adibide batzuk eman nahi nituzke, XIX. mendeko eta XX. mendeko hastepeneko euskararen erabilera berezi bat aipatuz, oraiko egoerari konparatu nahian. Aurkezpen hau Frantziako oraiko hizkuntza legeriaren testuinguruan kokatuko dut.

**1. EUSKARAREN PRESENTZIA KONTSUMOAN XIX. MENDEKO IPARRALDEAN :
ALMANAKETAKO IRAGARKIAK**

Zein izan ziren mendeen zehar euskararen erabilera areagotzeko eta indarberritzeko ekintzak kontsumoan ? Zein izan da euskararen presentzia, euskararen erabilera lehenago komunikazio tresnetan ?

OBIN tratulariaren etchea
J. NEYS. HARENONDOKOA
 BAYONAN
 Lormand carricau. 5, lumeroan
 YOSTEKO TRESNAC MOTA GUCIETARIC

Aparailu holakoentzat, frantces, angles eta amerikano, egile hobesenen, mandatarik bakarra.
 Yosteko aparailuak famientzat, dendari, chachtre, eta zapataintzat.
 Precioso hainitz aphaltuac pagamenduaren aisetasuna, ikhasiteko manera urric.
 Molda berriko LISA-BURDINAC eta egun osoa berac berotzen direnac sos baten ikhitzarekin.
 KUTCHIA AZKARRAC Bauda gisan, ezinerriac eta bere-ciki ohoien eta suaren contra segurtatuac.
 Velocipedes edo laster ibiltzeko firriac, anglesac eta frantcesac motle gucietaric; bi-arroda eta hirur arrodeta-kooac, Budge, Howe, etc. Pagamenduarentzat aisetasuna.

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE
 Franciac combertsioaren eta lanaren laguntzeko eguina
 FONDATUA 1864^{an}
 SOCIETATEAREN CAPITALA : 120 milioins
 Bureau principala Parisen : 54 eta 56, rue de Provence
 BAYONACO BUREUA : RUE VAISOT, 6
 CHARLES LABORDE, BAYONACO DIRECTORA

Societate yeneralac errecebitendu dirua conditione hautan :

Diru paussatua galdeguin orduco bihurtua dena emaiten du ehuneco bat interes	1 %
Borts uribetaco placatua den diruari ehuneco hau eta erdi	4 1/2 %

Societate yeneralac pagacentu titulu frantces eta estranyer gucien interesac.
 Gargacenda ere Bolsaco tituluen saltzias eta erositas.
 BAYONACO BUREUAREN OPERACIONE PRINCIPALAC DIRA :

Pariseco bolsan eguin behar diren orden eguitias.
 Titulutan eguin behar diren operacioneac (chanyatcia, berriteca, etc.)
 Tituluen gutaitzias.
 Tituluen gainan diruaren emaitiaz.
 Tituluen interesen pagatsias.
 Tirayten atheratzen diren tituluen somaren emaitiaz.
 Franciac eta Estranyereco hiri principalenetarac diruaren furnisias.
 Souscriptione gucietao emisionen eguitias.
 Societate yeneralac saltzen du gastuac gabe Lyoneco, Onesteco eta Esteco burdin biden obligacioneac, bai eta ere Banca Hypothekatu eta Lyoneco lurac 1880^{an} empruntatu duen obligacioneac.

Euskaldun Almanac edo onaren berria-ren *Obin* tresna merkataria (1884) eta *Société générale* bankua (1885)

Euskararen historia sozialean sartzea litzateke hori eta alor zabal horretan ez naiz hemen ibiliko. Halere esperientzia interesgarri bat nahi nuke aipatu, Baionako almanaketako iragarkiena. 1848an argitaratzen da lehen aldikotz almanaka bat, Jean-Baptiste Etcheberry apaizaren eskutik (Díaz Noci : 35). Geroztik errepublikazaleek ere berenak argitaratuko dituzte, xuri eta gorrien arteko borroka prentsan bizi-araziz. *Euskaldun Almanac edo onaren berria*, adibidez, bonapartista zen (Díaz Noci : 37).

YOSTECO MACHINAC
 EGIEZCO "Singer"
 SINGER Compainiac abisatzen du, baduela DONIBANEN, **P. CAZEAUX** baitan, bere **YOSTECO MACHINA** famatuen depota bat.
 Machina horiec, baster guzietan yabalduac, yustuki estimatuac dire egiten duten lanaren fintasunas eta errechitasunas.
 P. CAZEAUX da bakharric DONIBANEN Compainia *Singer-en* encargatua.

YOSTECO MACHINAC
 EGIEZCO "Singer"
 SINGER Compainiac abisatzen du, baduela DONIBANEN, **P. CAZEAUX** baitan, bere **YOSTECO MACHINA** famatuen depota bat.
 Machina horiec, baster guzietan yabalduac, yustuki estimatuac dire egiten duten lanaren fintasunas eta errechitasunas.
 P. CAZEAUX da bakharric DONIBANEN Compainia *Singer-en* encargatua.

Euskaldun Almanac edo onaren berria-ren *Casenave* txokolategia (1884) eta *Almanaka Berria*-ren *Singer* josteko mekanika (1885).

Almanaka horiek urtekariak ziren, euskara hutsez. Efemeride, laborariendako aholku, ipuin, historia labur eta ere publizitate edukitzen zituzten, besteak beste. 1884ko *Euskaldun Almanac edo onaren berria* almanakak adibidez 42 orrialde baditu, horietatik 7 publizitatez. 1885eko *Almanaka Berria*-k 64 orrialde ditu, horietatik 7 orrialde gehi azpiko orria iragarkiekin.

Almanaka Berria-ren « Ameriketaco Pacabot eta Bapurren compainia yenerala » (1885) eta *Euskaldunaren Almanaka*-ren *André Louis* espartin egileak (1923).

Iragargi horiek euskara hutsez ziren batez ere, bainan batzuk frantsesarekin nahasiak :

Ikus *Euskaldun Onaren Almanaka*-ren Pharmacie Moderne (1907) eta Bénédictine edaria (1911), edo *Euskaldunaren Almanakaren* Belle Jardinière (1923), gorago.

Oraiko egoerari konparatuz, ikusiz gaur egungo euskarazko publizitatea murrizta dela Iparraldean, zer suposa ote genezakeen ? Orduan jendea euskaldunago zela edo bederen orduko euskal irakurleagoa oraingoa baino handiago zela.

2. FRANTZIAKO HIZKUNTZA-LEGERIA ETA KONTSUMITZAILEAK : HIZKUNTZA-ESKUBIDERIK EZ, FRANTSESDUNENTZAT EZ EZIK

Euskararen gaur egunko egoera ulertzeko indarrean dagoen hizkuntza-legeria kontuan hartu behar dugu, besteak beste. Gure aztergaiari lotuak diren legezko testu denak ez ditugu apaituko hemen. Azpimarratu behar da ere Frantziako hizkuntzek berezko legerik ez dutela, frantsesak ez ezik.

Aipatzeko lehen testua 1789ko *Gizakiaren eta Herritarren Eskubidei buruzko Adierazpena* da. Bere 11. artikuluan « herritar orok askatasunez hitz egin, idatz eta inprima

dezake » baieztazen du (Euskaltzaindia : 137). Halere podere publikoek jakinarazi dute frantsesez inprimatuak ez diren Frantziako aldizkariak beren buruari buruzko beharrezko lege-aipamenak frantsesez eman behar dituztela, prentsari ematen dion Estatuko diru laguntza eskuratzeko. Erabaki horrek urte batzuk ditu eta horrengatik ez da orain Frantzian, frantsesez salbu, argitaratuak diren hizkuntza hutsezko aldizkaririk.

Testu garrantzitsuen Toubon legea da, *Frantsesaren erabilerari buruzkoa* (« Loi relative à l'usage de la langue française », 1994). Bere lehen artikulua adierazten du : « Frantsesa, Konstituzioaren aginduz Errepublikaren hizkuntza dena, Frantziaren nortasuna eta ondarearen oinarritzko osagaia ere bada. Horixe da hezkuntzaren, garraioaren, trukeen eta zerbitzu publikoen hizkuntza (...) » (Euskaltzaindia : 144). Ondotik 14 artikulun zehar legeak frantsesari beharrezkotasuna eta bakartasuna ematen dizkio, kontsumoaren egoera eta alor desberdinetan, dokumentu, jarraikibide, iragarki, argitalpen, gertakari mota denetarik aipatuz. Ez ditugu hemen zerrendatuko. 16. eta 17. artikuluetan, arau hoiien hausteko zigorrak zehaztu dira.

Halere 21. artikulua dio : « Lege honen xedapenak aplikagarriak dira, Frantziako erregioetako hizkuntzen legeriari eta araudiei kalterik egin gabe, eta ez dira haien erabileraren aurkakoak » (*ibid.*). Jakinez kontsumoan hizkuntza hoi erabileraren alde legerik ez dela, frantsesa da legezko hizkuntza gizarte-alor horretan. Beste Frantziako hizkuntzak jasanak dira baina beti frantsesaren ondoan.

Indarrean den legeriarengatik, hiztun multzoen eskubide kolektiboak onargaitzak dira, hiritarren berdintasunagatik (Konstituzioko 1. artikulua). Herri hizkuntzen erabilera publikoa ezin onartua da 2. artikulua emendakin berriarengatik. Era batez norbanakoen eskubideak zainduak dira, baina alor pribatu eta hurbilean bakarrik. Bizi publikoan. Hizkuntza-eskubiderik ez da Frantziako eskualde hizkuntzen kasuan, frantsesdunentzat bakarrik.

Beraz euskararen alde kontsumo eremuan gehiago egin daiteke Ipar Euskal Herrian, baina beti frantsesa erabiliz ere.

3. EUSKARAREN ESKAINTZA KONTSUMOAN – ADIBIDE BATZUK

Orotarat Ipar Euskal Herrian gauza gutxi dira euskara kontsumoan baliatzen dutenak. Halere panorama osoa ematea luzeegi litzateke xehetasunetan sartuko bagina. Beraz adibide batzuk baizik ez ditut emanen.

3.1. Zerbitzuak eta merkataritza : SNCF, bankuak, saltegiak, norabide

Bada orain urte batzuk **Demoak** euskaltzale talde kontestatzaileak **SNCF** tren konpania euskaldundu nahi duela, euskara Iparraldeko geltokietan sar dadila bederen. 17 ekintza eginak dituzte, poliziak 55 pertsona polizia-etxera eramanez, zigorrak metatu dira. Baina, azkenean, SNCFak ez du deus egin eta orain duela gutxi eraberritu duten Baionako geltokian ingelesa eta gaztelania sartuak dira. Euskara ez.

Bankuak Banketxeek txeki-liburuxka elebidunak eskaintzen dituzte : baina ez dute sistematikoki proposatzen eta euskaltzaleek ez ezik bezeroek ez dituzte horiek eskatzen, ez baita badiorela ere. Ohizkoenean, euskaraz idatziak diren txekiak onartuak dira, Iparralde osoan bederen. Bainan ez da sistematikoa. Kutxa automatiko batzuetan mezuak bi hizkuntzetan dira.

Relevé d'identité bancaire-IBAN

Crédit Mutuel
CCM BAYONNE CENTRE
Tél 05 59 29 05 60
5 RUE DU 49ÈME
64100 BAYONNE

Identifiant national de compte bancaire - RIB

Bankuaren Kodea Code Banque	Bulegoaren Kodea Code Guichet	Kontuaren Zenbakia Numéro de Compte	B.O. rangakoa Clé RIB	Helbideratzea Domiciliation
15999	02277	00055405501	19	CCM BAYONNE CENTRE

Identifiant international de compte bancaire

IBAN (International Bank Account number)					BIC (Bank Identification Code)		
FR76	1599	9022	7700	0554	0560	119	CCMIFR2A

KONTUAREN TITULARRA
ACCOUNT OWNER

ELIZABERRIKO GAU ESKOLA
CZ M LAPEGUE
MAISON BORDA
QUARTIER ELIZABERRI
64990 MOUGUERRE

Emaiozu orrihka hau zure kontuko jalgitzen eta sartzen helbideratzeko zure erreferentziak behar dituenari. Gisa horretan, eragiketa horiek okerrik eta berarik gabe egingen dira.
This statement is intended to be delivered, to those of your creditors or debtors who have transactions posted to account (credit, transfers, payments, etc....)

Crédit Mutuel-en banku nortasun-laburpena.

Saltegiak Supermerkatu eta hipermerkatu batzuek seinaleitika elebiduna erabilten dute barneko bideetan, eta ez besterik, ez produktuen etiketetan adibidez. Ordainlekuan nehork ez du euskara erabilten, ez eta ere ahozko abisuetan. Denda hoietan euskara idatz daitekeela baina ahozko hikuntza ez dela erran genezake.

3.2. Prentsa :

Ikus dezagun orain zer den euskararen lekua gaur egunko prentsako iragarkietan Ipar Euskal Herrian. *Sud-Ouest* Bordeleko monopolia zuen egunkaria ez du bat ere euskara erabilten. *Berria* egunkaria ez dugu aipatuko, Hegoaldean argitaratua baita. Beraz *Le journal du Pays Basque* egunkariari eta *Herria* astekariari interesatuko gara.

Herria astekaria euskara hutsez idatzia da. Bere zortzi orrialdeetan publizitate gutxi baditu ; euskaraz dira, frantsesarekin nahasia batzutan eta tamaina txikikoak. Batzutan enpresa pribatuen publizitatea dela ohartu behar da.

Auxtin Zamora

guztiek...
...ko gazteen "Sorginak", besteak beste.

BERTSULARI XAPELKETA

Odei Barroso la Miran Artebe bi lehena

peinture/vitrerie/papiers peints
revêtements sols et murs
étanchéité façades

MARTIN
IRAZOQUY

JEAN-PIERRE IRIBAREN-en
segida harturik

"Kaillardoenca" - 64210 AHETZE
Tel. 05 59 41 99 02

Tindatzailea

Urratsen urrats bertsulari xapelketa heidu da finalaren aitoraino jandean igandean Urdinaren izan den azken kanporaketarok. Aro txarra izan ahalik berrehun bat entzulek parte hartu dute saioan giro oso onean. Aro berriaren sei bertsulari hor ziren, lanak ohizkoak. Ramurtoko Christyren gidaritzapean, Kartzelako gaia aldi hontan hau zuten: "Nahiz eta aberastea ziren, egiazki eskeki duzun hori ezin duzu ukatu". Bukenan saikapea hauxe zen: 1º) Odei Barroso 318,5 puntuekin, 2º) Miran Artebe 308 p. 3º) Eki Erremundegi 302,5 p. 4º) Eneitz Zabaleta 298,5 p. 5º) Kristine Trasarrena 295 p. 6º) Eneitz Zabaleta 292,5 p. Azalderen 15ean, aratsideko betan, jokatu den finalako zortzikotea honela osatu da, ez ukatu puntuen arabera bainan sibiliko ordena: Karlos Aizpurua, Miran Artebe, Amets Arzallus, Maddalen Arzallus, Odei Barroso, Susaiz Oñate, Eki Erremundegi eta Xumal Murua. Ohar hau egin gabe ezin da utzi Eki Erremundegi eta Mixel Aro. Xalbadorek puntu kopuru bere izan dutela kanporaketa honetan bainan epaioan postuen eta arauen arabera lehen izandata da finalera. Gertutako dut erantz nahi duenarentzat finala aitzin bazkalzeko ahalia izanen dela 22 eurotan tokian berean bainan behar bezalako da izanik emaitza aitortzeki telefono bidez deituz: 0559540788. Ongi etorri oraidanik bertazale guztiak.

B.S.
Eki Erremundegi Kantuz

Martin Irazoquy tindatzailearena (*Herria*, 2008/11/06 2890)

EGUI eTA BIHAR

ARO HITSA

Duela zorbait denbora jadanik hedatua zen solasa eta ora sua berri pitu da hor gaindi: frantziar barra baita 115 aro-kerategi, nouz nun nolako aroa izanen den erratan dutenak, 70 seguriko alde bat zerratu omen dira aramodulaketa zabal baten estakuruan. Ez berehala bainan emeki emeki, sazi edo zortzi urte baino, eta langilerik kanpo ezazti gabe, bakarik erretretatzen direnen ordainik ez hartuz...

Egun hotan, bazterrak kexatu dira horren gainetik, ikertgetako langile asko greban ere jarri. Dole ikertgetan sareak azkartu behar lilekeela izateko, gero eta munita handiagoa badutela sai horrek. Arrakasta ere araban. Aramodulakotan dute diranak errotora gariko egumean diran erretasunekin ikertgeti gutiago eta langile gutiago aski dela lan boraren egileko eta freska berri arrotu batzuen eskori langile gutiagorekin ere lan hobea eginen dela berdin...

ETA ORAI ?

Darriok hain bat azkar irauri dazaten, beste naz ekonomia guztaren kalte handien itaketsia, gobernuak hartu dirustatez neurri bereziak oratu dituzte departatu eta zonalarekin. Eskuldar eta "erdiko" alde apertuz, komunitatek korra, sozialitatek boza xuri emaitzen zutela, delako neurriak eraso onak kausatuz ere, arras onak bainan halere eskasegailu...
Eta ora beraz, nun giti? Epatatu giti bazterren, antzez erregulatur ere bide emeki, abiatuak girela saltsa handiagirik ez izateko hor gaitu, aro antitokosik bideala saguri aser. Bainan nehor ez hasik biziki fida, gerozi buruz eta halako sukur mintu bat beti hor... Burtasa alidator batzen koloz giti ar, bestean langiez beheti... Bestalde, langie frangotan sendi...

halako giro lun aire bat. Nagusiat dudakor, iritsiuzik ez hartu nahi. Lana alizna uharzzen ari lekuka segurik, lan-eskasaren ausikia jadanik ere handituko zelanik... Hots, zerua arras gobeldua egoki...

Hainbeste arerik jakin da "Caisse d'Epargne" delako ospatzen sei enun milion euro gaitu zituela urtaren 8-an, aski iratu okerrak egirik egun hartan. Kasik bi aste joan dira holoio berri hain gerra batera hedatu gabe bainan azkenean ezin dute gehiago gorde... Eta banko holoio mail gorenen ziren hiru atzindarik beren kargua utzi behar ukan dute!

BEHARRI HANDI..

Azen ontzoko, horra beste xitorio bat untza usain izarna duenak Nicolas Sarkozy presidentak berak du afera pusatu auzitegitat, balzik-eta gozurrez zikindua izan dela Parisko asteakari lastean agintu artitulu baten gatik. Artitulu hori egina baliatuz berrikeratun batek noizpait jakina zutena, zer zen juze batek behin saiatu paper batzuzten. Paper horiek, eskuz idatziak omen hamabi urtez "Behari Handi" edo "Renseignements G6n6ralis", delako zerebituz jolazten buru gortea izan den Yves Bertrand politikako aitzindari ohiak. Hunek dio delako paperak bere "hota" batzu zirela, zozitan ez baten ezarria holoio edo halako gauza egia zela bainan egia zeri ala ez legegai izaitzen ahal zela bakarik... "Nota" batzu berretat hartuak denboran eta beste nehorik ezin bala untzale... Zer jalako ote den behari handi eta mihiz luze saltsa nahasi hortarik, hori geroak eranen du...
Denia den, Sarkozy ez da bakarra kexatu dena delako artituluaren gatik... Charles Pasqua barne-ministro ohiak ere arunt hasarre da eta beste politikari batzu arnau mular, hortean barne Lionel Jospin gobernatuz izan zere bost urtez...

Disko berria plazaratu du Benito Lerbundi kantariak hamar kanturekin. Hainbat kantularik bederatzet berrak dira, hitzez eta musikaz. Hamargarrena, aldiz, Hezendar Jose Mendiguan "Kantuz", Diskoaren izenburua: "Itsoa ulu zolia".

Gerla zibileko krimenen aztertearen kontra

Espainiar Auzitegi Nazionaleko prokuradoreak geldiarazi nahi du Baltasar Garzonek gerla zibileko eta Frankoren diktadura garaiko krimenak ikertzeko asmoa: 1938tik 1952 urteak artean desagertu pertsonen azterketa aurkitzeko. Jadanik zenbait hilibi 19- azterten hasiak zirelarik, Helegitea Igarri dio auzitegiari errazek epaileak ez duela horrelako lanaren egileko eskuiderik. Zenbait abolo entzun dira erraiten ez direla gerla zibileko zauriak berri ireki behar eta Frankomaren kontrako zineko inkezioa egin nahi duela epailek. Aldiz, familiekin lan horren egile eskerzen dute berdin gogoa ez dadin abantzu izan. Euskal Herriari 13 mila pertsona badira desagertuak: 8650 EAE autonomia erkidegoan eta 3451 Nafarroan.

Lasa eta Zabalaren aldeko omenaldia

GAL-ek duela 25 urte bahitu, torturatu, erahili eta gisu bizian lurperatu zituen Lasa eta Zabalaren omenaldia. Tolosan egia dela zeren manifestatza indarrez desegin du erantzuk. Sei pertsona arrastatuak izan dire, zenbait ordu borantago aske utziak izan direnak. Baltasar Garzon Espainiar Auzitegi Nazionaleko epaileak egindua zuten manifestatza debekatzea. 1995ean Lasa eta Zabalaren gorputzak aurkitu eta Tolosara eramait zuzentzen ere istitu handiak izan ziren, orduan ere omenaldia debekatu egin baitzuten Errepublikak. Kritika gozorrak entzurazti dituzte antolatzaileek PSE eta PNV-ren kontra.

DUHALDE
ETXEGINTZA eta OBRA GUZIAK
64480 UZTARITZE
TEL : 05 59 93 00 48
FAX : 05 59 93 23 94

Duhalde etxegintza enpresarena (Herria, 2008/10/23 2978 zbk.).

Le journal du Pays Basque – Euskal Herriko kazeta (Le JPB) egunkari gazteak 12 orrialde gutxienez ditu, batzutan gehiago, eta honek ere iragarki gutxi ditu orotara. Horietatik batzuk euskaraz dira. Erran behar da egunkari hori frantsesez idatzia dela nagusiki.

Des r6sidus et des traces de m6tamisme ont 6t6 d6couverts dans des produits des compagnies Mengniu, Yili et Guangming, a d6clar6 CCTV, cinat cheng du contr6le de qualit6 a de- partement des r6gionales des en- treprises (...) punit les responsables", selon la t6l6vision.

Par ailleurs, 6 Hongkong, le Centre pour la s6curit6 alimentaire (CSF) a annonc6 avoir d6- couverts de la m6tamisme dans huit boissons, glaces et produits r6 Constante Chan, responsable de ce centre. "Nous sommes in- stamment au public de ne pas boire les produits de la marque", a ajout6 Mme Chan.

la loi les auteurs d'infra- ctions p6nales ou taire (CFS) a annonc6 avoir d6- couverts de la m6tamisme dans huit boissons, glaces et produits

Observatoire du go6t de l'eau
Form6 6 la d6gustation, vos remarques nous permettront d'am6liorer en permanence la qualit6 de votre eau du robinet

Rejoignez notre panel de go6teurs d'eau !
Renseignements et inscriptions
courriel : goutdeleau.paysbasque
@goutdeleau-ess-eau.fr
site : www.goutdeleau.com

IKASI EUSKARA | www.aek.org | 05 59 25 76 09

mihia jan dizu katuak?
aek
milaka mintzaille berri urtero

hip-hop permet de renaitre
Page 20

« Bideak hizkuntza »
de IAN ARISTE

Page 4

DANTZA HIRIAN 2008
Irailak 19 - Ostirala / DONOSTIA
Irailak 20 - Larunbata / IRUN
Irailak 26 - Ostirala / HENDAIA
Irailak 27 - Larunbata / BAIONA

dantza hirian
www.dantzahirian.com

Mugsten Bi Aste Iri. Dantza Jaialdi hir garaitzen III Festival Transformatioz de Danza en parcs et jardins

le journal

AEK-ren izen-emate kanpaina, Dantza Hirian emankizuna (Le JPB)

Iragarkiak zein gizarte-alorrei lotuak diren oharrean interesgarria da : lehenik eta bereziki euskalgintza eta euskal kultura, gero Hegoaldeko iragarki batzuk, azkenean udalekoak eta enpresa pribatuko gutxi.

Le littoral basque sous surveillance des experts
Une 6quipe de scientifiques europ6ennes s'est pench6e cette semaine sur le littoral basque. Le d6veloppe- ment durable fait partie du contrat territorial, et implique une gestion int6gr6e des probl6matiques, entre 6tas, associations et experts. Les experts sont importants pour les programmes locaux. Pas de conclusions pour le moment, mais la surveillance est de mise.

ENTRETIEN
Emmanuel CHARRITON
DIRECTEUR COMMERCIAL DU CR6DIT AGRICOLE PAYS BASQUE
"Les banques solides n'ont pas de probleme"
L'6volution de la crise financiere mondiale est de plus en plus inqui6tante, mais pour ce responsable du Cr6dit Agricole, les banques fran- caises sont solides. Elles vont r6sister au choc des crises. Les banques qui ont pris des risques vont 6tre h6l6es.

www.kazeta.info
Informazio haria
Ipar Euskal Herrian sorturiko euskal egunkari digitala
www.kazeta.info

La r6colte des pommes 2008 s'annonce "tr6s bonne" du c6t6 d'Ezizgar
Avec une production de pommes estim6e bien sup6rieure que l'an dernier, la r6colte de l'objectif des 150 000 tonnes est en voie d'6tre atteinte. Une excellente ann6e pour la coop6rative Ezizgar pr6sident6e dans la d6partement de c6de. En aug- mentation de 15 % en moyenne depuis quinze ans, la co- op6rative est un bon exemple que l'an dernier, la r6colte de l'objectif des 150 000 tonnes est en voie d'6tre atteinte. Une excellente ann6e pour la coop6rative Ezizgar pr6sident6e dans la d6partement de c6de. En aug- mentation de 15 % en moyenne depuis quinze ans, la co- op6rative est un bon exemple

« La langue basque »
Par Yves ARISTE

« JOKA EZAZU EUSKAL TONBOLANU »
1€ Iparriede onko laborerrietan salgai

Kazeta.info web gune berria, Kontseiluaren « euskal tonbola » (Le JPB)

Aritz Araburu doit maintenant tout donner

Le quiksilver pro se déroule actuellement dans les Landes, l'occasion de rencontrer le basque Aritz Araburu, l'un des quatre Européens engagés dans l'équipe du surf mondial, le top 45. Il évoque sa saison rendue difficile par les blessures et son désir de se battre jusqu'au bout pour sauver sa place. Cela devra commencer par Hossegor où il entre en lice ce matin et devant de nombreux supporters venus de Zaratiz. Page 15

Page 7

trouvé libre
"Quel est le crime ?"
par Gérard ONESTA

Bâtiland
L'univers des matériaux
www.batiland.fr

MATÉRIAUX DE CONSTRUCTION **BOIS COUVERTURE**
ISOLATION **MENUISERIES** **CARRELAGE**

BERECIARTUA MATÉRIAUX
Ascain : 05 59 85 99 99
Baigorri : 05 59 37 91 00

CAMOU-KIRIBARNE
Hasparren : 05 59 29 10 57

ETXEGINTZA MATÉRIAUX
St-Gladie : 05 59 38 51 41
Navarrenx : 05 59 66 12 03
Chéraute : 05 59 28 16 18

Hoberenak zure zerbitzuko !

Seaskaren Glisseguna animazioa, Bâtiland etxegintza enpresaren iragarki elebiduna.

3.3. IV. inkesta soziolinguistika Ipar Euskal Herrian : Euskararen erabilera merkataritzan eta zerbitzuetan

Zein hizkuntzetan mintzatzen zara ? Jendetza osoa

Hiztunak	Euskaraz gutxi gorabehera	Euskaldunak frantsesez	Erdaldunak	Frantsesez orotara
Banketxean	% 11,8	% 19,3	% 68,9	% 88,2
Osasun-zerbitzuan	% 9,6	% 21,2	% 68,9	% 90,1
Udaletxean	% 16,6	% 14,5	% 68,9	% 83,4
Administrazioan	% 8,6	% 22,5	% 68,9	% 91,4
Saltegietan	% 14,5	% 16,6	% 68,9	% 85,5

Panorama labur honen bukatzeko interesgarria da ikustea Ipar Euskal Herrian 2006ko IV. inkesta soziolinguistikoaren arabera zein diren erdal gune nagusiak. Beraz, ahozko erabilerari bizitza sozioekonomikoan interesatzen gatzaio. Bere « Euskararen egoera Ipar Euskal Herrian » txosten gotorrean Erramun Baxokek dio : « gizarte zerbitzuetan euskarak ez du leku handirik salbu herriko etxeetan » (2008 : 46)¹.

Banketxeetan frantsesez bakarrik mintzatzen direnak hiztunen % 88,2 dira (% 68,9 erdaldun + % 19,3 euskaldun), osasun-zerbitzuetan % 90,1 dira (% 68,9 erdaldun + % 21,2 euskaldun), udaletxeetan % 83,4 dira (% 68,9 erdaldun + % 14,5 euskaldun) eta administrazioetan % 91,4 (% 68,9 erdaldun + % 22,5 euskaldun). Saltegiatan % 85,5 dira frantsesez bakarrik mintzaten direnak (% 68,9 erdaldun + % 16,6 euskaldun).

Halere, familian, etxean, lagunekin, auzokoekin gehiago dira euskaraz gehiago, euskaraz frantsesez bezainbat edo gutiago mintzatzen direnak.

Emaitza hoiien balio erlatiboaren ebaluatzeko, jakin behar da euskaldunak % 22,5 direla orotara eta elebidun hartzaileak % 8,6 inkestaren arabera.

4. ONDORIO GISA

Kontsumoan euskararen ibilbide kaotiko eta anekdotikoa aurkeztu dugu pixka bat². Noski horren azterketa sistematikoa egiteko da.

Baina, segur aski ere, Ipar Euskal Herrian kontsumoaren alorrean euskararen alde gehiago egin daitekeela agertzen da. Baina frantsesa erabiliz ere nahitaez, frantsesari osoki emana den Frantziako legeriarengatik.

5. IKONOGRAFIA KRONOLOGIAN

Cazenave 1884: Escualdun Almanac edo egunari berria

Obin 1884: Escualdun Almanac edo egunari berria

Soc Générale 1884: Escualdun Almanac edo egunari berria

Ameriketako pakebota 1885: Almanaka Berria

Singer 1885: Almanaka Berria

Pharmacie Moderne 1907: Eskualdun Onaren Almanaka

Benédictine 1911: Eskualdunaren Almanaka

Arnaud Louis 1923: Eskualdunaren Almanaka

Belle Jardinière 1923: Eskualdunaren Almanaka³

Crédit Mutuel banketxeko dokumentua 2008

Berria astekaria 2008 : Martin Irazoquy tindatzailea

Berria astekaria 2008 : Duhalde etxegintza enpresa

¹ Euskararen Erakunde Publikoaren hizkuntza politika proiektu berrian kontsumitzaileei eta erabiltzaileei hizkuntzaren eskaintza ez da kontuan hartu (*Hizkuntza politika proiektua « Hiztun osoak helburu, haur eta gazteak lehenetsun »*, 2006ko abendua).

² « Anekdotiko » da A. Urrutia euskaltzainburuak erabili duen adjektiboa hitzaldi honen ondoko eztabaidan.

³ Jasone Salaberriak lehen bederatzi dokumentu eskanerizatu horiek eman dizkit ; Baionako Euskal Erakustokiko liburutegian kontsulta daitezke.

Le journal du Pays Basque – Euskal Herriko kazeta egunkaria 2008 : 7 iragarki 2008ko udazkena.

ERREFERENTZIAK

- BAXOK Erramun, 2008, *Euskera egoera Ipar Euskal Herrian – La situation de la langue en basque au Pays Basque nord*, Euskararen Erakunde Publikoa, polikopiatu elebidun.
- DÍAZ NOCI Javier, 1995, Ipar Euskal Herriko almanakak, *Euskal prentsaren sorrera eta garapena (1834-1939)*, Medios de comunicaci□n 5, Donostia, Eusko Ikaskuntza : 35-38.
- EUSKALTZAINDIA – JAGON SAILA, 2007, Gizakiaren eta Herritarren Eskubideei buruzko Adierazpena (1789), 11. artikulua, *Hizkuntza-zuzenbidea Testu-bilduma euskaraz*, Bilbo, Euskaltzaindia : 137.
- _____, 2007, Toubon legearen 1, 11-I, 21. artikulua (1994), *Hizkuntza-zuzenbidea Testu-bilduma euskaraz*, Bilbo, Euskaltzaindia : 144.
- EUSKO JAURLARITZA, NAFARROAKO FORU ALDUNDIA, EUSKARAREN ERAKUNDE PUBLIKOA, 2008, *Euskararen Jarraipena IV - Euskal Herriko Soziolinguistikako Inkesta 2006*.
- LOI N° 94-665 du 4 août 1994 *relative à l'emploi de la langue française* [1994ko agorrilaren 94/665 zenbakirekiko legea, frantsesaren erabilerari buruzkoa], www.legifrance.gouv.fr/texteconsolide/PCEAW.htm.